

Michał Rekosz

*student Instytutu Socjologii
Uniwersytetu Warszawskiego*

Opiekun:

doktor habilitowany,

*profesor **Sławomir Łodziński***

UDZIAŁ MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH W POLSCE W WYBORACH PARLAMENTARNYCH

Artykuł przygotowano w ramach międzynarodowego seminarium Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (prof. Sławomir Łodziński) oraz Wydziału Socjalno-Psychologicznego Żytomierskiego Uniwersytetu Państwowego im. Iwana Franki (doc. Sergiusz Rudnicki, doc. Olga Sawyczenko)

Pierwsza możliwość reprezentowania mniejszości narodowych w parlamencie pojawiła się dzięki wyborom kontraktowych z 4 czerwca 1989 r. Było to wyłącznie 35% procent mandatów tzw. wolnych do Sejmu oraz wszystkich mandatów do Senatu.

W wyżej wymienionych wyborach zostało zgłoszonych kilku kandydatów reprezentujących mniejszości - głównie byli to kandydaci związani z mniejszością białoruską i ukraińską. W tych wyborach szansę na uzyskanie tzw. mandatu wolnego było uzyskanie poparcia udzielanego przez Komitet Obywatelski przy Lechu Wałęsie. Komitet Obywatelski zaproponował kandydowanie ze swoich list tylko jednej osobie – Włodzimierzowi Mokremu, który reprezentował środowisko ukraińskie. W I turze wyborów uzyskał mandat otrzymując ponad 33 tysiące głosów, tj. 60,1 % ważnych głosów w okręgu Choszczno, z którego startował.

Rok później, w 1990 roku nastąpiło uaktywnienie się mniejszości niemieckiej w związku z wyborami uzupełniającymi do Senatu, w obszarze okręgu opolskiego. Już w pierwszej turze głosowania (4 lutego 1990 roku) przedstawiciel mniejszości niemieckiej uzyskał najwięcej głosów (39,39%) spośród czworga kandydatów i wszedł do drugiej tury z Dorotą Symonides (35,66%). W drugiej turze głosowania mandat uzyskała Dorota Symonides, pomimo dużej mobilizacji zwolenników obojga kandydatów. Wynik tych wyborów niewątpliwie wpłynął na mobilizację mniejszości niemieckiej , która zaznaczyła swoją obecność 27 maja tego samego roku, biorąc udział w pierwszych wyborach samorządowych, osiągając znaczny sukces wyborczy.

Zasadnicza zmiana pojawiła się wraz z przedterminowymi wyborami w 1991 roku, kiedy to po raz pierwszy uwzględniono istnienie i działalność komitetów wyborczych tworzonych przez mniejszości narodowe w ustawie z 28 czerwca 1991 roku o ordynacji wyborczej do

Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. Ordynacja wyborcza do Sejmu wprowadziła zasadę wyborów proporcjonalnych, w odróżnieniu do ordynacji wyborczej do Senatu, która określała wybór do izby wyższej na zasadzie większościowej[1].

Na wyżej wymienionej ordynacji przeprowadzono wybory do Sejmu 27 października 1991 r. Kwestie regulujące wysuwanie kandydatów przez komitety wyborcze mniejszości (KWM) oraz ich uczestnictwo w podziale mandatów określały następujące artykuły:

–Art. 70 ust 2 zmniejszający w stosunku do KWM liczbę wyborców popierających w jednym okręgu listę komitetu – z 50 tys. do 20 tys. – i okręgów – z 5 do 2 – wymaganych do zwolnienia danego komitetu wyborczego z obowiązku rejestracji list w pozostałych okręgach.

–Art. 76 ust 3 przyznający KWM prawo zgłaszania listy ogólnopolskiej niezależnie od liczby zarejestrowanych list okręgowych – zasadą przy pozostałych komitetach wyborczych była rejestracja, co najmniej 5 list okręgowych.

–Art. 100 ust 4 zwalniający KWM z obowiązku uzyskania nie mniej niż 5% ważnie oddanych głosów w skali kraju – co uprawniało inne komitety do udziału w podziale mandatów z listy ogólnopolskiej.

W wyborach w 1991 r. KWM wysunęły kandydatów w 20 okręgach wyborczych. W wyborach tych wspólną listę wystawił Wyborczy Blok Mniejszości obejmujący mniejszości: czeską, litewską, słowacką i ukraińską, którego listy zarejestrowano w 15 okręgach. Łącznie na listy KWM oddano 187332 głosów – co stanowiło 2,91% ważnie oddanych głosów w tych okręgach oraz 1,67 % wszystkich głosów ważnych oddanych w wyborach [2].

Mandaty w wyniku powyższych wyborów zdobyli kandydaci z dwóch list wyborczych :

–Krajowego Komitetu Wyborczego Mniejszości Niemieckiej „Mniejszość Niemiecka” – łącznie 7 mandatów

–Komitetu Wyborczego Prawosławnych - tylko 1 mandat.

Przy kolejnych wyborach z dnia 19 września 1993 roku mniejszości narodowe były zwolnione z obowiązku przekroczenia 5% progu wyborczego w wyborach do Sejmu. Wybory zostały przeprowadzone na zasadzie proporcjonalności z zastosowaniem 5% klauzuli zaporowej dla uczestniczących w nich ugrupowań oraz 8% dla koalicji. Dopiero przepis Art. 5 ust 1 ustawy z 28 maja 1993 roku o ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zwolnił KWM z obowiązkowego uzyskania przynajmniej 5% głosów uprawniających do zdobycia mandatu. Dla podziału mandatów z listy ogólnopolskiej warunkiem było zdobycie co najmniej 7% głosów. Warunkiem zwolnienia ze wspomnianych limitów było złożenie oświadczenia przez KWM o tym, że zamierzają z niego skorzystać, lecz nie później niż 5 dni przed wyborami.

W wyborach do Sejmu 19 września 1993 roku zgłoszono 6 list mniejszości. Tylko mniejszość niemiecka uzyskała mandaty, 3 w województwie opolskim oraz jeden mandat w województwie katowickim [2].

W późniejszych wyborach wyraźnie malała liczba uzyskanych głosów, jak i liczba mandatów uzyskanych przez mniejszości. W wyborach z 2001 r. oraz 2005 r. mniejszość niemiecka utrzymała już dwa mandaty w Sejmie. Wyboru w roku 2007 i 2011 pozwoliły mniejszości niemieckiej uzyskać już tylko jeden mandat, ze względu na procent głosów utrzymanych w okręgu opolskim [3].

Lista wykorzystanych źródeł

1. Monitor Polski 1991 nr 41, poz. 288; 1993 nr 50, poz. 470; 1997 nr 64, poz. 620
2. Janusz G. (2013), Ekspertyza dotycząca udziału mniejszości narodowych i etnicznych w życiu politycznym Rzeczypospolitej Polskiej, Lublin, 6 czerwca (plik PDF), s. 11-17
3. Dziennik Ustaw RP 2001, nr 109, poz. 1186.

Katarzyna Smolak

*studentka Instytutu Socjologii
Uniwersytetu Warszawskiego*

Opiekun:

doktor habilitowany,

profesor Sławomir Łodziński

ORGANY I INSTYTUCJE ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ POLITYKI WOBEC MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH W POLSCE

Artykuł przygotowano w ramach międzynarodowego seminarium Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (prof. Sławomir Łodziński) oraz Wydziału Socjalno-Psychologicznego Żytomierskiego Uniwersytetu Państwowego im. Iwana Franki (doc. Sergiusz Rudnicki, doc. Olga Sawyczenko)

Polska polityka wobec mniejszości narodowych zasadza się na dwóch fundamentach. Z jednej strony jest skupiona na działaniach zmierzających do zapewnienia przedstawicielom mniejszości podstawowych praw, z drugiej na wzbudzaniu w polskich obywatelach postaw otwartości, szacunku i tolerancji, wrażliwości na różnorodność kulturową. Odpowiedzialność za wypełnianie obu zadań jest rozproszona, przypada kilku organom.

Jednym z nich, być może najważniejszym, jest Minister Administracji i Cyfryzacji¹. Jego rola określona jest szczegółowo w rozporządzeniu

---

¹ Stan z 2015 roku; obecnie Ministrem odpowiedzialnym za realizację polityki wobec mniejszości narodowych i etnicznych jest Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji (w listopadzie 2015 roku z Ministerstwa